

OPPGAVE

2

Befolkningsutviklingen i Norge ca 1500-1800 og den sosiale lagdelingen

I denne oppgaven om befolkningsutviklingen i Norge ca 1500-1800-tallet og den sosiale lagdelingen i det norske samfunn på samme tid, vil jeg beskrive og forklare hvordan befolkningsutviklingen har vært og også vise hvor stor den sosiale forskjellen i Norge var under samme tidrom. Jeg skal også skrive om hendelser som førte til endring i befolkningen.

På 1500-tallet i Norge, bodde det ca 150 000 mennesker i landet. Av hele denne befolkningen bodde ca 10.000 i byer spredd rundt i landet. Årsaken til at folketallet var så lavt, var at vi hadde hatt en pest her i landet ved navnet svartedauen, som kom på midten av 1300-tallet. Pesten tok livet av store deler av befolkningen og la store deler av landet øde. Så på 1500-tallet var det virkelig med områder som folk kunne bli seg ned på. Det oppstod også nye næringer i Norge på denne tiden. Europa, eller store deler av den, kriget ofte og befolkningen ellers i Europa hadde også økt kraftig, så de trengte treverk, for å bygge ut byene sine og havnene sine. Norge var på den tiden, i motsetning til ellers i Europa, rikt på tømmer. Det førte til at Norge fikk to nye næringer, nemlig trelast og skipsfart. Vi hadde utviklet en stor handelsflate, som vi brukte til å berike Europa med trelast. Foruten trelast og skipsfart, startet også bergverks næringer på 1500-tallet. Store gruver ble laget og mange mennesker trengtes til denne jobben. Dette var en lønnsbasert arbeidsform, som førte til at de som ikke hadde noe jordbruk å brøf seg på, kunne livnære seg ved å kjøre det de trengte ved hjelp av lønnen fra bergverks næringer. Foruten de nye næringene som oppstod, fikk folk også god avkastning i åkerbruket, og mye av det skyldes at nye redskaper og teknikker for

Emnekode : HI-110
Kandidatnr. : 5402
Dato : 15/12-10
Ark nr. : 2 av 5

et bedre åkerbruk oppstod. Med de nye næringene som oppstod og med utviklingen i jordbruket som skjedde, så forbedret også levekårene i Norge seg betraktelig mye. Befolkningen økte, og det samme gjorde næringene. Men på tross av økning i befolkningen, var det stor dødelighet i Norge, og da særlig spedbarnsdødelighet. Den gjennomsnittlige levealderen var ca 34 år. Folk giftet seg sent på denne tiden. Mennenes gjennomsnittlige giftealder var 29 år og kvinnens giftealder var 27 år. Norges befolkning og gode levekår forsatte utover og 1500 tallet og inn til 1600 tallet. Men rundt 1650 skulle Norge først oppleve en medgangstid.

Fra 1650-1750 ble det helt andre forhold i Norge enn tidligere. Starten på en istid som ikke utviklet seg til fullt ~~irakke~~, men til store nok klimatiske endringer som førte til at vi fikk en stagnasjon i Norge, medførte til store katastrofale konsekvenser for befolkningen. Vi fikk null libretander her i Norge, fordi klimaet var for kaldt til å drive et godt jordbruk. På starten av 1600-tallet var Norges befolkning ca på 450.000 mennesker. Dødeligheten ble enda mer enn tidligere, men til tross at alle disse endringene så raskt ikke befolkningen, men befolkningsveksten ble i et langt mer langsomme tempo enn tidligere. Etterom vi hadde fått en del nye næringar i løpet av 1500 tallet, hadde også ~~ta~~ flere folk trekt inn til byene, og vi opplevde en høyere urbaniseringsgrad. Men den var ikke stor. På 1600 tallet (1660) bodde ca 35000 mennesker i byer nå, og tiltrekningen til byen skulle øke utover 1600 tallet og fram til 1700 tallet. Urbaniseringsgraden i Norge var aldri noe særlig høyere enn 5%.

Fra 1750 og fram til 1800 tallet ble det nye endringer

Emnekode : HI-110

Kandidatnr. : 5402

Dato : 15/16-10

Ark nr. : 3 av 5

i Norge. Den lille istiden trakk seg tilbake og vi fikk tilbake det gamle klimaet som vi hadde hatt før istiden kom. Det førte til bedre korn og at stagnasjonen opphørte. Jordbruket kom godt igang igjen, og folketallet hadde nesten doblet seg fra starten av 1600-tallet til starten av 1800-tallet. Befolkningen var nå opppe i nesten 900 000 mennesker. Nesten 90 000 av disse bodde nå i byer.

Dødeligheten blant barn var ikke så illa nå som tidligere. Flere vorete opp og handel med andre land førte også til en forsyning av mat som vi ellers ikke hadde hatt tilgang til. Potetdyrking dukket for første gang ~~til~~ opp i Norge rundt 1750, og det førte til et bedre kosthold.

Den sosiale lagdelingen i Norge under tidrommet 1500-1800, opplevde også noen store endringer. Det var forskjeller på folk, og det var det også hele tiden. På 1500-tallet ~~og~~ fram til eneveldet ble innført i 1660, hadde adelen fritak fra å betale skatt og toll. Det var aldri noen stor adel i Norge, og den som var, ble kraftig innskrænket i løpet av ~~1600~~ århundrene fram til 1800-tallet. Men som nevnt, så fantes det en adel, men den måtte fra eneveldet innføre også betale skatter og andre avgifter. På 1500-tallet var det rundt 20% av bondene som eide jorda si. 80% av jordene i Norge var eiendom som tilhørte aristokratiet og de geistlige. Men det var de vanlige folkene, allmuen, som drev disse jordbrukene. De måtte leie jorder av øvrigheten og betalte dyrt for det. Aristokratiet, geistligheten, lensherrene, adelen, svennerne stod mye høyere rangert enn bondene **socialt**. Stor-bonder derimot, kunne ofte få lov til å være dommere på ~~bygde~~ Bygde tinget, og det var som regel en stor-bonde som var lensmann. De oppgavene førte til høyere sosial rang, enn det de andre bondene og arbeiderne hadde.

Emnekode : H1-110
Kandidatnr. : 5402
Dato : 15/12-10
Ark nr. : 4 av 5

På 1800-tallet var selveiefrekvensen oppe i 80%. Storbonden hadde mer status nå enn tidligere. Statusen din ble målt i hvor stor gård du drev. Det hadde ingen betydning om du var leilending (en som leide et stykke jord av en bonde), så lenge det du drev var stort, så fikk du også større status. Lavest på rangstigen, foruten fattigfolket og de som drev dansk, var sjenene og arbeiderne. Bondene var over de sosialt sett.

I byene var den sosiale lagdelingen mye større og ikke minst mye mer synlig. Det var en bre-delt inndeling av befolkningen, der den ene gruppa ikke hadde tilhørighet som byborgere. Den laveste rangerte gruppa i byen, var den gruppa som ble kalt "den ringe standen". Den bestod av sjenene, arbeiderne, soldater, menige sjømenn og fattigfolk. De ble ikke regnet som byborgere, selv om de bodde og arbeidet der. For å bli byborger, måtte du kjøpe deg et byborgerbevis, og for å få lov til å kjøpe det, måtte du tilhøre en av de høyere standene. Nest øverst på samfunnstigen i byen, har vi middelstanden. Den bestod av små-kjøpmenn og skippere. De ble regnet som byborgere. Håndverkere tilhørte også denne gruppa. Øverst på samfunnstigen, var overklassen. Øvrigheten tilhørte her, sammen med stor-kjøpmenn. De hadde den absolutt høyeste statusen og de hadde også de beste rettighetene innenfor handel og gode byprivilegier. Byprivilegier er en betegnelse på rettigheter og fordeler byborgerne hadde. Disse var bare gode for byborgerne, og hindret at bønder og andre folk, kunne komme seg inn på et marked med handel.

Emnekode : H1-110
Kandidatnr. : 5402
Dato : 15/12-10
Ark nr. : 5 av 5

Jeg vil konkludere med at befolkningsveksten i Norge ikke bra i Norge fra starten av 1500 tallet og fram til 1650. De nye næringene ga folk som ikke hadde muligheten til å drive jordbruk, andre muligheter til å livnære seg. Da den lille irtid kom, ble det en stagnasjon i samfunnet, og under stagnasjonen så kan man regne med at skillet i sosial lagdeling ble enda mer markert. Bondene var høyt sosialtrett i forhold til adelen, storkjøpmenn, gjeitlighet og andre administrerende funksjoner i samfunnet. Men at bondene fikk større status etterhvert som eierandelen av jorda bevegte seg over til bondenes favor, er noe jeg regner med.

Etter at den lille irtid var over i Norge, og stagnasjonen opphørte, kan vi regne med at all velert ikke i en langst større grad enn tidligere. Men etterhvert som handel, og da i form av eksport og import, vil jeg også si at skillet mellom storkjøpmenn og andre ~~storkjøpmenn~~ gjeitlige og øvrighet bevegte seg mer over til større sosial status til storkjøpmennene.